

1.1 Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, perusopetuksesta, lukio-opinnoista, kirjasto-, kansalaisopisto-, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluista. Toimintaan kuuluu myös liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöjen avustaminen. Sivistyspalveluiden vastuulautakuntana toimii sivistyslautakunta.

1.1.1 Talous

Sivistyspalveluiden talous	TP 2023	TA/M 2024	TA 2025	Muutos 2024-2025	
1000 euroa				euroa	%
Toimintatulot					
Hallintopalvelut	50,6	13,4	14,0	0,6	4 %
Varhaiskasvatus	1005,5	740,6	687,0	-53,6	-7 %
Perusopetuspalvelut	2277,6	1574,8	1319,9	-254,9	-16 %
Lukio	117,8	92,5	18,0	-74,5	-81 %
Kansalaisopisto	161,7	146,3	112,7	-33,6	-23 %
Kirjasto	31,9	34,4	25,8	-8,6	-25 %
Vapaa-aikapalvelut	712,0	535,4	506,0	-29,4	-5 %
HyPe	132,1	126,0	0,0	-126,0	-100 %
Yhteensä	4489,2	3263,4	2683,4	-580,0	-2,5
Toimintamenot					
Hallintopalvelut	289,2	284,9	432,4	147,5	52 %
Varhaiskasvatus	14981,2	16637,5	17261,3	623,8	4 %
Perusopetuspalvelut	31137,0	34157,8	34396,8	239,0	1 %
Lukio	2673,2	3066,6	2946,8	-119,8	-4 %
Kansalaisopisto	714,5	729,2	697,0	-32,2	-4 %
Kirjastopalvelut	1017,6	1231,0	1235,6	4,6	0 %
Vapaa-aikapalvelut	2546,6	2667,1	2609,8	-57,3	-2 %
HyPe	427,5	388,7	0,0	-388,7	-100 %
Yhteensä	53786,8	59162,8	59579,7	416,9	1 %
Toimintakate*					
Hallintopalvelut	-238,6	-271,5	-418,4	-146,9	54 %
Varhaiskasvatus	-13975,7	-15896,9	-16574,3	-677,4	4 %
Perusopetuspalvelut	-28859,4	-32583,0	-33076,9	-493,9	2 %
Lukio	-2555,4	-2974,1	-2928,8	45,3	-2 %
Kansalaisopisto	-552,8	-582,9	-584,3	-1,4	0 %
Kirjastopalvelut	-985,7	-1196,6	-1209,8	-13,2	1 %
Vapaa-aikapalvelut	-1834,6	-2131,7	-2103,8	27,9	-1 %
HyPe	-295,4	-262,7	0,0	262,7	-100 %
Yhteensä	-49297,6	-55899,4	-56896,3	-996,9	-0,4

*tulosityksikön toimintakate on valtuustoon nähden sitova talouden tavoite

Sivistyspalveluiden toimintakate vuodelle 2025 on 56.896.288 euroa. Se alittaa kunnanhallituksen antaman ja kunnan johtoryhmän tarkentaman toimintakateraan 12 eurolla. Sivistyspalveluiden toimintatuotot vähenyvät vuodelle 2025 edellisestä vuodesta 580.000 euroa. Tulojen vähenemisen takana on erilaisten hanke- ja palvelusetelien vähentyminen sekä varhaiskasvatuksen maksutuottojen väheneminen.

Keskeisimpiä tuloja sivistyspalveluissa ovat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kotikunta-korvaukset, eri palvelualueiden maksutuotot asiakasmaksuista, sekä OKM:n ja aluehallinto-viraston erityisavustukset. Keskeisimpiä avustuksia ovat varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistävien toimenpiteiden avustus, sekä harrastamisen Suomen mallin ja kerhoavustusten kokonaisuudet. Lisäksi eri yksiköissä on meneillään erilaisia toiminnan kannalta keskeisiä hankkeita, joihin saadaan valtionavustuksia. Saadut erityisavustukset käytetään pääasiassa henkilöstökustannuksiin, jotka on huomioitu vuoden 2025 talousarvion suunnittelussa.

Talousarviokirjassa on kuvattu tulosyksiköittäin keskeisimmät toiminnaissa tapahtuvat muutokset ja perusteet. Kunnanhallituksen asettamaan talousarvioraamiin pääsemiseksi jokainen palvelu-alue on tehnyt tarvittavat sopeutustoimet, jotka on myös eritelty palvelualueittain. Euromääräisesti suurimmat sopeutukset on tehty perusopetuksen, varhaiskasvatuksen sekä vapaa-aikatoimen palvelualueilla. Sopeutukset kohdistuvat henkilöstökuluihin, kalusto- ja materiaalihankintoihin, matka- ja koulutuskuluihin sekä tulopuolella asiakasmaksujen korotuksiin.

Laukaan kunnanhallitus on 18.9.2023 hyväksynyt Laukaan kunnan talouden tasapainotusohjelman. Lautakuntien tulee huomioida sopeutusohjelman mukaiset toimenpiteet vuoden 2025 talous-arviossa alkuperäisen raamin lisäksi.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Talouden tasapainottamisen toimenpiteet ja euromäärät, jotka huomioitu sivistyspalveluiden raamissa ja toiminnan suunnittelussa

1. Lyhyiden sijaisuuksien vähentäminen, erilliskorvauksien vähentäminen, työssäolopäivien lisääminen, säästövapaiden purkaminen 154.000 euroa
2. Hyvinvointi- ja perhekeskuksen, työllisyyspalveluiden ja nuorisopalveluiden tehtävien tarkastelu 20.000 euroa
3. Vattipajan lakkauttaminen nykyisessä muodossaan, 400.000 euroa
4. Painatusten ja ilmoitusten vähentäminen 2700 euroa
5. Multamäen toiminnan kehittäminen, vuokratulon lisääminen 30.000 euroa
6. Varhaiskasvatuksen kerhotoiminnasta luopuminen 87.500 euroa
7. Kirjaston palveluverkkomuutos 37.500 euroa
8. Lasten määrän vähentymisestä johtuva opetusresurssin vähentyminen 250.000 euroa
9. Joustavan perusopetuksen vähentäminen, korvataan v. 2025 muun opetusresurssin vähentämällä 112.500 euroa
10. Erityisopetuksen työskentelytapojen ja järjestämistapojen tarkistus 12.500
11. Vuosiviikkotuntien vähentäminen 67.000 euroa
12. Lukion kurssitarjottimen supistaminen 5.000 euroa
13. Alle 18-vuotiaiden liikuntavuorojen osittainen maksullisuus 12.500 euroa
14. Kunnossapidettävien vapaa-aikapalveluiden olosuhteiden määrän vähentäminen ja priorisointi 25.000 euroa

15. Liikuntapaikkojen hoidon siirtyminen perustettavaan yhtiöön, säästötavoite 20 % vuosikustannuksista

Varhaiskasvatuspalvelut

Toimintatuotot: Varhaiskasvatuksen maksutuottoja vuodelle 2024 arvioidaan kertyvän yhteensä 687.000 euroa. Varhaiskasvatusmaksuja arvioidaan kertyvän yhteensä 400.000 euroa. Tämän lisäksi tulot koostuvat kotikuntakorvauksista eli Laukaassa ulkopaikkakuntalaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestämiskustannuksista, joita arvioidaan kertyvän vuonna 2025 yhteensä 230.000 euroa. Hanketuottoja on arvioitu vuodelle 2024 kertyvän yhteensä 57.000 euroa ja tämä pitää sisällän arvion Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämästä tasa-arvorahasta vuodelle 2025.

Toimintamenot:

Henkilöstökuluja arvioidaan kertyvän vuodelta 2025 noin 7.659.370 joka on enemmän suhteessa muutettuun talousarvioon 2024. Merkittävimmät muutokset henkilöstökulujen lisäyksille johtuvat seuraavista tekijöistä:

Talousarviossa 2025 on varauduttu hieman palveluntarpeen kasvuun johtuen yhä nuorempien lasten haikutumisesta palvelujen piiriin. Lisäystarpeet koskevat Kirkonkylän ja Leppäveden alueita. Mikäli kasvua on ennakoitua enemmän, riskinä on, että talousarvioon varattu määräraha ylittyy.

Varhaiskasvatuksen tuen järjestämisen resurssi arvioidaan riittämättömäksi suhteessa tämänhetkiseen tarpeeseen. Varhaiskasvatuslaki määrittää veloitteen järjestää lapsen tarvitsemaa tukea kasvun, kehityksen ja oppimisen tueksi välittömästi tarpeen ilmenemisen jälkeen. Tästä johtuen talousarvio 2025 sisältää määrärahavaruksen yhden vakituisen varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiselle. Varhaiskasvatuksessa on tällä hetkellä kuusi vakituista ryhmävastustajaa. Todellinen tarve on ollut jo useamman vuoden tätä suurempi, ja avustajia on palkattu määräaikaaisesti OKM:n myöntämien hankerahoitusten avulla lisäresurssiksi lapsiryhmiin. Talousarvio 2025 sisältää varauksen kolmen varhaiskasvatuksen ryhmävastustajan vakinaistamiselle. Kustannusvaikutus tuen järjestämisen resurssiin on yhteensä 168.400 euroa lisäystä henkilöstökuluihin.

Varhaiskasvatuksessa varahenkilöstön vahvistamiselle on myös tarvetta edelleen. Varahenkilöresurssin avulla turvataan lakisääteisten suhdelukujen toteutuminen tilanteissa, joissa henkilöstöä on äkillisesti poissa tai suorittamassa lakisääteisiä, lapsiryhmän ulkopuolisia työtehtäviään. Tämän lisäksi on herännyt tarve myös hallinnollisen työn organisoinnille sekä varhaiskasvatusyksikössä että kuntatasolla. Talousarvio 2025 sisältää esityksen 1,5 htv:n lisäyksestä tämän työn mahdollistamiseksi. Kustannusvaikutus tälle on 64.900 euroa vuodessa.

Talousarvio 2025 sisältää henkilöstökulujen osalta palkankorotusvaraukset virka- ja työehtosopimusten mukaisille korotuksille, jotka nostavat henkilöstökuluja hieman vuoteen 2024 verraten. Tämän lisäksi talousarvio 2025 sisältää varauksen varhaiskasvatuksen opetushenkilöstön palkantarkistuksiin vastaamaan alan keskimääräistä palkkatasoa. Tämä on olennaista henkilöstön saatavuuden, lakisääteisen toiminnan ja mitoitusten toteutumiseksi. Tällä minimoidaan riskit keskeytyksiltä lakisääteisen palvelun tuottamisessa.

Palvelujen ostoissa kulujen nousua vuoteen 2024 verraten tapahtuu yhteensä 331.000 euroa. Talousarvio 2025 sisältää varauksen palvelurahan arvon vuosittaiselle indeksitarkistukselle sääntökirjan mukaisesti. Määrärahavaraus vuoden 2025 osalta on yhteensä 280.000 euroa verraten vuoteen 2024. Jos käytettyjen

indeksipistelukujen korotusprosentti on ennakoitua suurempi tai palvelun tuottamisessa tapahtuu ennakoinnattomia muutoksia, indeksitarkistuksiin varattu määräraha on vaarassa ylittyä. Muutoin nousut palvelujen ostoissa johtuvat esimerkiksi ICT-kulujen laite- ja ohjelmistohintojen noususta.

Aineet, tarvikkeet, tavarat-tilikohdalle varattu määräraha vuodelle 2025 on hieman pienempi, yhteensä 14.940 euroa pienempi vuoteen 2024 verraten. Hankintoja on säästösyistä karsittu jo useamman vuoden ajan, ja hankintoja jätetään tekemättä. Uusien hoitopaikkojen perustamisesta johtuen jonkin verran yksiköillä on ollut määrärahatarpeita kalusteisiin ja muihin tarvikkeisiin liittyen. Määrärahan vähentäminen hankaloittaa rikki menneiden välineiden tai kalusteiden uusintaa merkittävästi.

Avustusten osalta kotihoidon tukeen liittyvän talousarvion määrärahan arvioidaan vuodelle 2025 olevan pienempi kuin vuonna 2024. Kotona hoidettavien lasten määrä on vähentynyt ja vastaavasti varhaiskasvatuksen palveluita käyttävien etenkin alle 3-vuotiaiden lasten suhdanne kasvanut. Kotihoidon tuella olevien lasten määrää on hankalaa etukäteen tarkasti ennakoida ja siihen vaikuttaa osaltaan myös yhteiskunnallinen tilanne, esimerkiksi työllisyys tai inflaatio. Jos kotihoidon tuella olevien lasten osuus on arviota suurempi, muodostaa tämä ylitysriskin varatulle määrärahalle.

Muut toimintakulut pitävät sisällään laitteiden ja rakennusten kunnossapitoa sekä sisäiset vuokratulokset. Vuokratuloksissa näkyy nousua vuoteen 2024 nähden laskentatavan muutoksesta johtuen sekä lisätilojen käyttöönotosta johtuvista syistä. Vuoden 2024 aikana lisätiloja on otettu käyttöön Kirkonkylällä hyödyntäen tilapäisesti Hyphen nuorisotilan tiloja. Talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteeksi kirjattu kerhotoiminnan lakkauttaminen on tapahtunut vaiheittain. Toimenpideohjelman viimeinen vaihe on ollut tarkoitus toteuttaa syyskuusta 2025 alkaen eli päättää kerhotoiminta kokonaan. Kuitenkin jo vuoden 2024 aikana kerhotoiminnan kävijämäärä on supistunut niin pieneksi, että sen lakkauttaminen esitetään tehtäväksi syyskuusta 2024 alkaen. Kerhopalvelun lakkauttamisen vaikutuksia palveluntarpeisiin on seurattu ja tällä hetkellä noin 70% kerhopalvelua käyttänyttä lasta on siirtynyt varhaiskasvatukseen muiden palvelujen piiriin eli käyttämään kokoaikaisia varhaiskasvatuspalveluja. Kerhopaikan kustannukset/lapsi ovat olleet noin 3.500 euroa vuodessa, vastaavasti kokoaikaisen varhaiskasvatuspaikan kustannukset ovat alle 3-vuotiaalta n. 16.000 euroa vuodessa, yli 3-vuotiaalta 10.500 euroa vuodessa. Siirtymisen kerhopalveluista päiväkoteihin ja perhepäivähoitoon tuo tullessaan myös painetta uusien hoitopaikkojen perustamiseen koska palvelun järjestäminen järjestelyaikoiheen on lakisääteistä. Uusien hoitopaikkojen perustaminen edellyttää uusien tilojen käyttöönottoa, toiminnan organisointia ja tilojen kalustamista. Suurimmat kustannukset aiheutuvat henkilöstökustannuksista. Henkilöstöä on oltava jokaisena toimintapäivänä paikalla lakisääteinen määrä.

Perusopetuspalvelut

Syksyllä 2025 on edessä opetusryhmien väheneminen oppilasmäärän laskun mukaisesti alakouluilla. Neljän opetusryhmän väheneminen on huomioitu talouden tasapainotusohjelman mukaisesti talousarviossa. Kun huomioidaan lukuvuonna 2024-2025 tapahtunut opetusryhmien määrän väheneminen, kokonaisuudessaan tuntiresurssin vähennys syyskuksi 2025 on 121 vuosiviikkotuntia verrattuna v. 2024 kevätlukukauteen. Vaikutus talouteen on kokonaisuudessaan vuodelle 2025 250.000 euroa. Lisäksi tasapainotusohjelman mukaisesti perusopetukseen tehdään sopeutusta sijaiskustannuksiin, erilliskorvauksiin, säästövapaiden purkamiseen.

Tasapainotusohjelman sopeutustoimet aiheuttavat vuodelle 2025 perusopetukseen 441.500 euron sopeutuksen. Tarvittava menotaso on arvioitu henkilöstökulujen, ruokapalveluiden hinnannousun, sisäisten vuokrien sekä kuljetuskustannusten nousun perusteella. Sisäisten vuokrien kasvu on huomioitu raamissa.

Sopeutus kohdennetaan henkilöstökulujen osalta keväällä 2024 seuraavan lukuvuoden opetusresurssipäättöksessä, ja se tulee kohdistumaan annettavan opetuksen määrään, jakotunteihin, ryhmäkokoihin sekä koulunkäynninohjaajien määrään. Kokonaisuudessaan talousarvion raami aiheuttaa toiminnan laajuuteen merkittäviä sopeutuksia syksyllä 2025. Talouden tasapainotusohjelman yhdeksi säästötoimenpiteeksi suunniteltu joustavan perusopetuksen vähentäminen ei arvion mukaan tuota ohjelmassa asetettua säästötavoitetta, koska joka vuosi joustavan perusopetuksen ryhmien muodostaminen on mahdollistanut muiden yleisopetuksen opetusryhmien tiivistämistä. Näin ollen tälle toimenpiteelle laskettu talouden tasapainotustavoite toteutetaan muista henkilöstökuluista sopeuttamalla opetusryhmien kokoa.

Perusopetuspalveluiden toimintatuotot ovat 1.319.900 euroa, ja toimintakulut 34.396.7700 euroa. Näin toimintakate on 33.076.870 euroa. Sisäisten vuokrien 400.000 euron kasvu on huomioitu toimintakateraa-
missa. Kuluista henkilöstökulut pienenevät opetuksen määrän vähentymisen ja säästötoimien myötä 380.000 euroa, palvelujen ostot kasvavat 168.000 euroa. Toimintatuotot vähenevät 250.000 euroa.

Lukio

Lukiolle on myönnetty 400 kurssia lukuvuodelle 2024-25. Opetusresurssin lisäksi opetusalan virka- ja työehtosopimuksen perusteella lukiolla on käytettävänään lukioresurssia, joka määräytyy opiskelijamäärän mukaan (14 vvt + 0,17 x opiskelijamäärä). Tämän resurssin käyttämisestä päättävät lukion rehtori ja opettajat yhdessä.

Lukiokoulutuksen toiminnassa noudatetaan taloudellista tiukkuutta. Taloudellinen tilanne vaikuttaa lukion toimintaa siten, että tarjolla on vain opetussuunnitelman mukaiset pakolliset kurssit ja opiskelijamäärät kursseilla ovat erittäin suuret. Kurssikohtaisia opiskelijamääriä kasvattaa entisestään myös Poken kahden tutkinnon opiskelijat.

Lisäksi tarjolla on ylioppilaskirjoituksiin valmentavia kertauskursseja tiivistetysti. Opetussuunnitelman mukaisia valinnaisia kursseja, kuten työelämälähtöisiä, oppilaitosten välisiä, monialaisia ja laaja-alaisia kursseja ei taloustilanne mahdollista.

Opetussuunnitelma velvoittaa tekemään yhteistyötä sekä korkea-asteen koulutuksen että työelämän ja elinkeinoelämän kanssa. Lisäksi lukion opetustarjonnassa tulisi huomioida työelämän osaamisvaatimusten nopea muutos. Työelämän muutokseen tähtäävä opetustarjonta edellyttäisi oppiaineitten rajat ylittäviä valinnaisia kursseja, joissa kehitetään opiskelijoiden geneeristä kyvykkyyttä ja ongelmaratkaisuun pyrkivää yhteistä tiedonrakentamista. Tällaisen kurssitarjonnan kehittämiseen ei lukiolle myönnetty resurssi valitettavasti riitä.

Lukio on omalla toiminnallaan pyrkinyt paikkaamaan opetusresurssin pienuutta. Lukiolle myönnetty ulkopuolinen rahoitus ja henkilökohtaiset osaajaverkostot ovat mahdollistaneet lukioyhteisön toiminta- ja oppimiskulttuurin tähänastisen kehittämisen muun muassa osallistavaksi ja yhteisölliseksi.

Lukiolaki ja opetussuunnitelma korostavat oppimisen tuen, erityisopetuksen ja opinto-ohjauksen velvoitteita lukiossa. Kasvaneisiin tarpeisiin ja velvoitteisiin on niin ikään pystytty vastaamaan ulkopuolisella rahoituksella. Meneillään olevan hankerahoituksen (110 000 €) päättyessä kesällä 2025, oppimisen tuki ja opinto-ohjauksen kasvanut tarve on välttämätöntä järjestää kunnan resursoimana.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston toiminnan perusrahoitus tulee valtiolta yksikköhinnan perusteella ja se perustuu toteutuneiden opetustuntien määrään. Valtionrahoitus on 57 % (vuoden 2024 tiedon mukaan) vahvistettujen opetustuntien määrästä, mikä tarkoitti kunnalle vuonna 2024 noin 260 000 €:n valtiosuutta. Toiminnan muun rahoituksen koostuessa kunnan omasta rahoitusosuudesta sekä kurssimaksutuloista, heijastuu kunnan tiukka taloudellinen tilanne opiston toiminnan resursseihin.

Kansalaisopiston toimintakulut vuonna 2025 ovat 697 000 euroa, toimintatuotot 112 650 euroa ja toimintakate 584 400 euroa. Arvioidut toimintatuotot ovat kurssimaksutuottojen osalta noin 20 000 euroa edellisvuotta vähäisemmät johtuen vähäisemmästä opetustuntimäärästä. Opetustuntimäärän väheneminen aiheuttaa myös valtiosuuden vähenemistä noin 10 %:lla vuosittain (valtiosuuden myöntämiskriteerien pysyessä samoina). Kurssimaksut on tärkeää säilyttää maltillisina riittävän kurssitoiminnan ja sitä kautta opetustuntien toteutumisen takaamiseksi.

Vuosittaiset säästötoimet ovat aiheuttaneet niukkuutta mm. palvelujen ostoihin, tarvikkeisiin ja kalustoon. Säästötoimet vähentävät myös kansalaisopiston näkyvyyttä ja saavutettavuutta.

Kirjastopalvelut

Kirjaston talouden raami on Kirjaston palveluverkkoselvityksen tuomien tiukennusten, muiden talouden tasapainottamistoimenpiteiden sekä muiden säästöjen takia huomattavasti aiempaa tiukempi. Kirjastopalveluiden toimintatuotot ovat 27.750 euroa. Tätä toimintatuottojen 25 prosentin laskua edellisvuoteen selittää osaltaan hankerahoitusten oletettu niukkeneminen. Toimintakulut ovat 1.235.550 euroa eli 0.4 prosenttia edellisvuotta pienemmät. Raamiin pääsemiseksi on karsittu 2 henkilötyövuotta, palvelujen ostot minimoitu, samoin tarvikehankinnat ja muut toimintakulut. Sijaisia ei ole mahdollista käyttää. Henkilöstökuluja on karsittu 7 %. Palveluiden ostot laski 19 %. Kirjastoaineistomäärärahaa leikataan 4 %. Tämä toteutetaan lähinnä av-aineisto- ja lehtikokoelmahankintaa, kauno- ja tietokirjallisuuden hankintaa vähentämällä sekä hyödyntämällä e-aineistoja mahdollisuuden mukaan.

Säästötoimet aiheuttavat niukkuutta aukioloaikoihin, palveluaikoihin, koulu yhteistyöhön, tapahtumatuotantoon, aineistohankintaan; lyhyesti sanoen kirjaston saavutettavuuteen ja palvelutasoon. Säästötoimet vähentävät myös kirjaston näkyvyyttä.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden toimintakate vuodelle 2025 on 2,1 miljoonaa euroa. Toimintatuotoiksi on arvioitu 506.000 euroa, ja toimintakuluiksi esitetään 2,6 miljoonaa euroa. Henkilöstökulujen osuus budjetista on 44 prosenttia. Muiden kulujen osuus on 31 prosenttia, palvelujen ostos osuus 14 prosenttia ja aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden osuus kahdeksan prosenttia ja avustusten osuus kolme prosenttia kokonaiskuluista. Muita kuluja kasvattaa etenkin Leppäveden Hirviareenasta maksettavat vuokramenot, yhteensä 250.000 euroa. Avustuksia maksetaan yhteensä 90.000 euroa, mihin sisältyy kaikki kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoavustukset.

Vapaa-aikapalveluiden tuotot vähentyvät Vattipajan toiminnan lakkauttamisen vuoksi. Toisaalta esimerkiksi Multamäen leirikeskusta kehittämällä tavoitellaan saatavan aiempia vuosia enemmän vuokratuloja. Vapaa-aikapalveluiden perimiin palvelumaksuihin on tulossa joitakin muutoksia vuodelle 2025. Multamäen leirikeskuksen hinnasto uusitaan ja leirien hinnoittelua tarkistetaan. Myös liikuntapalveluiden maksuja tarkistetaan. Alle 18-vuotiaiden ja eläkeläisten liikuntavuorojen maksullisuus esitetään talouden tasapainottamisohjelman mukaisesti osittain palautettavaksi. Osana talousarvion hyväksymistä kunnanvaltuusto hyväksyy yleiset perusteet eri palveluista perittäville maksuille ja taksoille. Hallintosäännön mukaan valtuusto päättää maksujen yleisistä perusteista. Perittävien maksujen määrästä ja mahdollisista muutoksista päättää sivistyslautakunta.

Talouden tasapainottoimet aiheuttavat merkittävät supistuksia palveluihin, kun Vattipajan toiminta päättyy, tuntiöntyöntekijäresursseista karsitaan ja kunnossapidettävien olosuhteiden määrää vähennetään.

1.1.2 Palvelujen järjestäminen

Hallintopalvelut

Kuntalassa sijaitsevassa sivistystoimen hallinnossa tuetaan esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, lukioon, kansalaisopistoon, kirjasto- ja kulttuuripalveluihin, vapaa-aikatoimeen sekä lasten ja nuorten hyvinvointikeskukseen liittyviä yhteisiä asioita. Hallintopalvelussa valmistellaan ja laitetaan täytäntöön sivistyslautakunnan päättämiä asioita. Sivistystoimen hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistystoimen talous- ja henkilöstöpalveluista. Vuonna 2024 hallintopalveluissa tapahtui Laukaan HYPE:n toimintayksikön sulauttaminen sivistyspalveluiden hallintoon, vapaa-aikapalveluihin ja henkilöstöhallintoon. Sivistyspalveluiden hallintoon siirtyi palvelupäällikön tehtävä, sekä kunnan, seurakunnan ja Hyvinvointialueen yhteinen työntekijä sekä tilojen vuokratuloja, ja tämä huomioidaan vuoden 2025 talousarviossa. Merkittäviä koulutustarpeita ei ole hallinnon henkilöstön osalta tiedossa.

Henkilöstösuunnitelma

Sivistyspalveluiden hallinnon henkilöstössä tapahtuu yhden henkilötyövuoden lisäys hyPe:n toimintayksikön siirtyessä osaksi sivistyspalveluiden hallintoa, ja palvelupäällikön siirtyessä osaksi hallinnon henkilöstöä.

HALLINTO- JA SIVISTYSPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HTV (palkallinen työpanos)					
Vakituiset	2,97	3,00	4,00	4,00	4,00
Määräaikaiset	0,49				
Yhteensä	3,46	3,00	4,00	4,00	4,00

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut järjestetään varhaiskasvatustilain edellyttämällä tavalla. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoitokodissa tai perhepäivähoidossa sekä kunnallisesti että yksityisesti. Yksityistä varhaiskasvatusta tuetaan palvelurahalla. Kunnallisia päiväkoteja on kymmenen, yksityisiä päiväkoteja viisi sekä yksi ostopalvelupäiväkoti. Laukaassa on yksi kunnallinen ryhmäperhepäivähoitokoti. Kunnallisia perhepäivähoitajia on 25, yksityisiä perhepäivähoitajia yksi hoitaja.

Maksuttomaan esiopetukseen osallistuvat kaikki kuusivuotiaat lapset. Esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuksen toimintana kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa. Esiopetuksen ohella lapsilla on oikeus esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta järjestetään kokopäiväisenä, osapäiväisenä tai osaviikkoisena perheen tarpeiden mukaisesti. Ilta- ja vuorohoitoa järjestetään ostopalvelupäiväkodissa ja kahdessa yksityisessä päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen toimintaan sisältyy myös varhaiserityiskasvatuksen palvelut. Kaikessa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnassa on lähtökohtana lapsen edun ensisijaisuus.

Syntyvyyden laskusta huolimatta etenkin alle 3-vuotiaiden lasten osallisuusaste varhaiskasvatuksessa on noussut merkittävästi viime vuosina. Tämä edellyttää myös suurempaa varausta henkilöstöresurssin osalta, jotta lakisääteiset henkilöstömitoitukset täyttyvät. Muuttoliike vaikuttaa varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään ympäri vuoden. Tämän lisäksi perheiden palvelujen tarpeet vaihtelevat toimintavuoden kuluessa. Kotihoidon tuki kuuluu myös varhaiskasvatuksen vastuualueeseen. Kotihoidon tukea maksetaan perheelle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa. Kotihoidon tuen maksatus tapahtuu Kelan toimesta.

Viime vuosina yhteistyötä on tiivistetty erilaisissa nivelvaiheissa ja siirtymissä. Vuosittain varhaiskasvatukseen ikäisten ja esiopetusikäisten osalta lapsiryhmät tarkastellaan alueellisella tasolla ja suunnitellaan ryhmien muodostaminen yhteistyössä esi- ja perusopetuksen kanssa perheiden palveluntarpeita vastaavasti.

Henkilöstösuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa päiväkotien lapsiryhmissä noudatetaan lasten ja henkilöstöä välistä suhdelukua 1:7 yli 3-vuotiaiden lasten osalta. Alle 3-vuotiaiden osalta suhdeluku on 1:4. Varhaiskasvatustilain on määriteltynä varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne, jossa tapahtuu muutoksia 1.1.2030 alkaen. Tuleva muutos määrittelee tarkemmin lapsiryhmien opettajasuhdannetta. Henkilöstörakenteeseen on varauduttu jo tässä vaiheessa, ja tulevien vuosien aikana toimien muuttamista henkilöstörakennetta vastaavaksi tarkastellaan esimerkiksi eläköitymisten yhteydessä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus on heikentynyt viime vuosien kuluessa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien osalta, ja etenkin määräaikaisiin tehtäviin rekrytointi on ollut erityisen haasteellista. Henkilöstön saatavuuden parantamiseen tullaan kiinnittämään erityistä huomiota edelleen tulevina vuosina. Varhaiskasvatus on esimerkiksi lisännyt yhteistyötään oppilaitosten kanssa parantaen rekrytointimahdollisuuksia. Henkilöstön saatavuuden parantamisen ohelle on tärkeää huomioida myös henkilöstön hyvinvointi ja jaksaminen osana palvelujen kehittämistä. Varhaiskasvatuksessa luonnollinen poistuma on 3-5/htv/vuosi johtuen eläkkeelle siirtymisestä tai siirtymisestä toisen työnantajan palvelukseen. Talousarvioon 2025 on varattu määrärahat 143,67 htv:n osalta vakituiselle henkilöstölle ja 34,02 htv:n osalta määräaikaiselle henkilöstölle.

VARHAISKASVATUS

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HTV (palkallinen työpanos)					
Vakituiset	126,27	144,00	143,67		
Määräaikaiset	64,22	31,00	34,02		
Yhteensä	190,49	175,00	177,69	-	-

Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen henkilöstöä koskevat kelpoisuusehdot on määritelty tarkemmin varhaiskasvatuslaissa 540/2018. Varhaiskasvatuslain asettama henkilöstömitoitus vuoteen 2030 mennessä määrittelee opettaja- hoitajasuhdanteen 1.1.2030 alkaen täsmällisemmin. Laukaassa tämä edellyttää tällä hetkellä 15 varhaiskasvatuksen lastenhoitajan toimen muuttamista varhaiskasvatuksen opettajan toimeksi nykyisellä henkilöstömitoituksella, jotta lain edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttyvät. Valtaosa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä on kelpoisuusehdot täyttäviä henkilöitä. Viime vuosina varhaiskasvatuksen opettajien tehtäviin on palkattu vuodeksi kerrallaan epäpäteviä henkilöitä, mikäli kelpoisuusehdot täyttäviä henkilöitä ei ole saatu rekrytoitua.

Varhaiskasvatuksessa järjestetään 1-2 kertaa vuodessa koko varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteinen koulutuspäivä. Koulutuksen tarpeita ja järjestämistä koordinoi erillinen varhaiskasvatuksen työryhmä. Tämän lisäksi varhaiskasvatustyöyksiköiden tarpeiden pohjalta varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestetään ja mahdollistetaan erilaisia täydennyskoulutuksia ja henkilöstön koulutautumista tuetaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestettävät sekä pidempiaikaiset että lyhytaikaisemmat koulutukset ovat sisällöllisesti perustehtävää tukevia koulutuksia.

Perusopetuspalvelut

Peruskoulut antavat opetussuunnitelman mukaista esi- ja perusopetusta, luovat yhdessä kotien kanssa vankan perustan lasten ja nuorten kehittymiselle yksilöiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antavat heille hyvät perusvalmiudet jatko-opinnoille. Edistämme yhdessä vanhempien kanssa oppilaiden oppimista ja hyvinvointia. Perusopetuksen toiminnan lähtökohtana ovat sivistystoimen strategian mukaiset toimenpiteet.

Peruskoulun lk 1-9 oppilasmäärä on 17.9.2024 tilanteen mukaan 2825 oppilasta, mikä on 45 oppilasta vähemmän kuin vuoden 2024 talousarviossa. Väestörekisteriin perustuen oppilasmäärän ennustetaan muuttuvan niin, että syksyllä 2025 peruskouluissa opiskelee 2680 oppilasta, mikä on 145 oppilasta vähemmän kuin tällä hetkellä.

Henkilöstösuunnitelma

Perusopetuslain 37 § mukaan opetuksen järjestäjällä tulee olla riittävä määrä opettajien virkoja tai tuntiopettajia. Periaatteena on ollut, että koulujen opetuksesta huolehtivat viranhaltijat, ja tuntiopettajat hoitavat ne tehtävät joissa tuntimäärä ei riitä virkaan, tai se on muuten perusteltua. Lisäksi kouluilla työskentelee määräaikaisina viranhaltijoiden tai tuntiopettajien sijaisia, vakituisia koulunkäynninohjaajia, koulusihteereitä ja vahtimestareita. Osa koulunkäynninohjaajista ja tuntiopettajista rekrytoidaan määräaikaisesti, jos tehtävä on luonteeltaan määräaikainen.

Perusopetuspalveluiden talousarvio 2025 sisältää palkkavaraukset vakituisten henkilöiden palkkakuluihin 231 htv:n verran syksystä 2025 alkaen. Määräaikaisiin tehtäviin on varattu palkkavaroja 99 htv:n verran. Henkilöstösuunnitelmassa on huomioitu talousarvion sopeutustoimet henkilöstökuluihin. Perusopetuksen

henkilöstösuunnitelmassa on huomioitava, että suuressa henkilöstömäärässä on vaihtelua pitkien esim. perhevapaista aiheutuvien virkavapauksien takia.

Koulutussuunnitelma

Perusopetuksessa opetushenkilöstön vakituiset koulutuspäivät perustuvat opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimukseen, ja ne käytetään sopimuksen määrittelemissä puitteissa. Koulunkäynninohjaajille on vaikiintunut lukuvuoden alkuun yksi yhteinen koulutuspäivä.

Koulutusta järjestetään pääosin käynnissä olevien hankkeiden hankerahoituksella sekä maksuttomina henkilöstökoulutuksina. Muuta koulutusta pystytään järjestämään talousarvion puitteissa vähäisissä määrin huomioiden sen, että opetushenkilöstön koulutus aiheuttaa pääsääntöisesti sijaiskustannuksia. Esihenkilöstö osallistuu kunnan järjestämään esihenkilökoulutukseen silloin kun sitä on tarjolla.

Henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämistarpeissa ei ole tiedossa merkittäviä muutoksia talousarviokaudella. Opetushenkilöstön kelpoisuusehdot perustuvat lakiin, ja rekrytoitava henkilöstö on lähtökohdaisesti kelpoisuusehdot täyttävää.

PERUSOPETUS

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HTV (palkallinen työpanos)					
Vakituiset	231,36	235,00	231,00	228,00	226,00
Määräaikaiset	123,98	99,00	99,00	97,00	95,00
Yhteensä	355,34	334,00	330,00	325,00	321,00

Lukio

Lukiokoulutus on merkittävä kunnan elinvoiman lisääjä. Laukaan lukio pyrkii kehittämään toimintaansa siten, että kunta olisi koulutustarjonnallaan houkuttava paikka niin paikallisesti kuin seudullisesti. Opetustarjonnaltaan monipuolinen ja laadukas lukiokoulutus on kunnan resurssien panostamista tulevaisuuteen. *(Kunnat lukiokoulutuksen järjestäjänä kunta- ja paikallistalouden näkökulmasta. ARTTU2-ohjelma 9/2018).*

Lukiolle myönnettävä resurssi vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millaisia opetuksellisia ratkaisuja sen on mahdollista toteuttaa, ja miten houkuttavana toisen asteen kouluttajana Laukaa lukio nähdään. Tulevaisuushakuinen kehittäminen on Laukaan lukion osaavan opettajakunnan vahva tahtotila.

Kehittämisen painopisteet

Tavoite 1: Kehittää oppimisen tuen ja ohjauksen toimintamallia lukiossa niin, että kaikilla nuorilla olisi mahdollisimman yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia ja kehittyä.

Tavoitteeseen pääseminen edellyttää turvallisen oppimis- ja kasvu ympäristön rakentamista. Se edellyttää osaavat aikuiset tunnistamaan ja auttamaan nuoria oppimisen haasteissa. Lisäksi nuorten oppimisen taidot ja kyky yhteisölliseen oppimiseen ovat keskiössä.

Tavoitteen saavuttamiseksi käytettäneen ulkopuolisia osaamisverkostoja ja hankerahaa.

Tavoite 2: Kehittää opetussuunnitelma mukaisia oppiaineitten rajat ylittäviä, generisiä taitoja, yhdessä tekemisen ja ongelmaratkaisun taitoja kehittäviä kursseja. Opintokokonaisuuksien taustalla on työelämän osaamisvaatimusten nopea muutos.

Tavoitteen saavuttamiseksi käytettäneen ulkopuolisia osaamisverkostoja ja mahdollista hankerahaa. Yhteistyössä ulkopuolisten osaajien kanssa kehitetään uudesta opetussuunnitelmasta kumpuavia opetuskokeiluista ja teemoja Laukaan lukioon.

Tavoite 3: Lukion kurssitarjonnan monipuolistaminen ja lukiokoulutuksen kiinnostavuuden lisääminen nuorille. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää opetusresurssien kasvattamista niin, että Laukaan lukio saavuttaa Keski-Suomen lukioiden keskimääräisen tason.

Henkilöstösuunnitelma

Lukiossa toistaiseksi tai määräaikaisesti

työsuhteessa olevan henkilöstön määrässä ei ole merkittävää muutosta. Hienoisessa kasvussa oleva opiskelijamäärä, opetusryhmien suuret koot ja ulkopuolisella rahoituksella tehtävä työ lisää kuitenkin painetta palkata yksittäisiä sivutoimisia tuntiopettajia pakollisten kurssien opettajiksi sekä oppimisen tuen ja opinto-ohjauksen henkilöstöksi tulevaisuudessa.

Lukion henkilöstön ammatillisen osaamisen päivittämiseen on tarvetta opetussuunnitelman ja työelämän lisääntyneitten osaamisvaatimusten myötä. Osaamisen päivittämisen tarvetta kasvattavat myös lukiolaisien lisääntyneet oppimisen tuen vaateet.

Henkilöstö lisääntyneeseen koulutustarpeeseen on toistaiseksi pystytty vastaamaan Laukaan lukion saamalla ulkopuolisella rahoituksella.

LUKIO

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HTV (palkallinen työpanos)					
Vakituiset	17,86	21,00	18,00		
Määräaikaiset	5,23	1,50	5,00		
Yhteensä	23,09	22,50	23,00	-	-

Kansalaisopisto

Laukaan kansalaisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, joka järjestää toiminta-alueensa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa ja kaikkien saatavilla olevaa monipuolista opetusta luoden mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Opiston tarkoituksena on vapaan sivistystyön lain mukaisesti edistää toimialueensa asukkaiden kykyä ja halua elinikäiseen oppimiseen, uusien asioiden omaksumiseen sekä itsensä kehittämiseen tarjoamalla heille monipuolisia koulutuspalveluja. Opetuksen painopiste on taide- ja taitoaineissa. Kansalaisopisto tarjoaa lisäksi lasten ja nuorten yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta käsityössä, kuvataiteessa ja teatteritaiteessa, järjestää myös tilauskoulutusta sekä osallistuu erilaisiin alueellisiin kehittämishankkeisiin. Kuntahenkilöstöä opisto palvelee järjestämällä ensiapukoulutuksia henkilöstölle.

Henkilöstösuunnitelma

Kansalaisopiston suunniteltu päätoiminen henkilöstö vuodelle 2025 säilyy edellisvuosien suuruisena 4,5 henkilötyövuotta. Vuoden 2025 sivutoimisten opettajien määrä on arviolta 50 opettajaa (25 htv). Opettajien tuntimäärä vaihtelee toteutuvien kurssien mukaan.

Henkilöstön koulutussuunnitelma:

Kansalaisopiston vakituinen henkilöstö osallistuu säännöllisesti erilaisiin ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin resurssien, tarpeen ja tarjonnan mukaan. Tarjonta ja tarpeet vaihtelevat jonkin verran opetusalueittain. Tuntiopettajia tiedotetaan tarjolla olevista koulutuksista ja kannustetaan osallistumaan niihin mahdollisuuksien mukaan.

Kansalaisopiston koko henkilöstön ammatillisen osaamisen laajentamiseen on tarvetta valtakunnallisen osaamisperusteisuuden käyttöönoton myötä: Osaamisperusteinen kurssitarjonta mahdollistaa opintojen tunnistamisen ja sitä myötä hyödyntämisen esim. työelämässä ja opinnoissa.

Vakituinen henkilöstö osallistuu vuonna 2025 resurssien puitteissa osaamisperusteisuutta käsitteleviin koulutuksiin. Osaamisperusteisuuden varsinainen käyttöönotto Laukaassa vaatii kuitenkin toteutuakseen lisää henkilöresursseja.

KANSALAIPOISTO

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HTV (palkallinen työpanos)					
Vakituiset	4,92	4,50	4,50		
Määräaikaiset	28,61	25,00	25,00		
Yhteensä	33,53	29,50	29,50	-	-

Kehittämisen painopisteet

Kansalaisopiston kehittämisen keskeisin painopiste on monipuolisen ja erilaisia tarpeita huomioivan kurssitarjonnan turvaaminen Laukaassa taloustilanne huomioiden. Monipuolisen kurssitarjonnan toteuttaminen edellyttää riittäviä taloudellisia resursseja. Kurssiohjelman laadinnan yhtenä keskeisenä osana on arvioinnin ja asiakastytyväisyyden tulosten huomioiminen.

Yhteistyön ylläpitäminen ja erilaisten uusien yhteistyömuotojen luominen toiminta-alueen eri toimijoiden kanssa on keskeisessä osassa toiminnan kehittämistä.

Vapaan sivistystyön ja sitä myöten kansalaisopistojen opintoja on valtakunnallisesti kehitetty niin, että ne voidaan määritellä, tunnistaa ja tunnustaa. Sen tarkoituksena on saada opinnoille lisää näkyvyyttä ja laajempaa hyödynnettävyyttä mm. työelämässä ja ammattiopinnoissa. Osaamisperusteinen kurssitarjonta on myös Laukaan kansalaisopiston yhtenä kehittämisen painopistealueena tulevaisuudessa, mikäli taloudelliset resurssit sen mahdollistavat.

Kirjastopalvelut

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) ohjaa kirjastopalveluiden tuotantoa. Kirjasto on matalan kynnyksen hyvinvointipalvelu, joka tarjoaa asiantuntevan henkilökunnan ja monipuolisen kokoelman lisäksi tiloja opimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan.

Kirjasto tukee lukemisharrastusta ja oikeutta tiedonsaantiin. Monipuolinen lukutaitotyö erityisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa on tärkeää. Kirjasto takaa kansalaisten sivistyksellisiä perusoikeuksia ja lisää yhteisöllisyyttä.

Keski-kirjastojen strategia ja Pike-kirjastojen visiotyö ohjaavat osaltaan toimintaa. Sivistyslautakunnan v. 2022 hyväksymä kehittämissuunnitelma vuosille 2022 – 2026 linjaa kirjaston toimintaa. Vuoden 2025 tärkeimmät painopisteet ovat pääkirjaston omatoimikirjaston käyttöönotto sekä toimintojen päivitys. Kirjastopalveluiden palveluverkkoselvitys määrittää osaltaan toimintaa. Talousarviossa on varauduttu tähän 2 henkilötyövuoden vähennyksen osalta. Muista osin talousarviota täydennetään myöhemmissä vaiheissa kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti.

Kirjasto pyrkii kehittämään talousarvion puitteissa, säästöt näkyvät kaikessa toiminnassa:

- monilukutaitotyötä eri käyttäjäryhmille (monilukutaito tarkoittaa kykyä lukea, ymmärtää ja tulkita sekä tuottaa monimuotoisia tekstejä): lähinnä lasten-nuortenkirjastotyötä säästösyistä, hanketyö saattaa tukea tätä
- asiakkaiden mahdollisuutta omatoimiseen kirjastopalveluiden käyttöön: omatoimikirjastot osaltaan mahdollistavat tätä
- digineuvontatoimintaa: kansalaisopiston järjestämänä mahdollista
- kulttuurista ja yhteiskunnallista vuoropuhelua: vaatisi kehitystyötä, hanketyö saattaa tukea tätä
- kokoelmia (monipuolisuus, houkuttelevuus, lasten- ja nuortenkirjallisuuteen panostaminen, e-aineistot): myös hankintamäärärahoja karsittava kustannussyistä

Henkilöstösuunnitelma

Kirjastossa on kirjastotoimenjohtajan (1 htv) lisäksi 9 vakituista työntekijää (9 htv), joista 5 tekee töitä pääkirjastossa sekä kirjastoautonkuljettaja-virkailija. Lievestuoreen, Leppäveden ja Vihtavuoren lähikirjastoja hoitaa kolme kirjastoammattilaista. Kirjastossa pyritään työllistämään jatkossakin esim. kuntouttavan työtoiminnan tekijöitä, mikä osaltaan tukee kirjaston sosiaalista tehtävää – haluamme tarjota mahdollisuuksia monenlaisille tekijöille.

Pääkirjaston ja lähikirjastojen lasten- ja nuortenkirjastotyön tehtävät keskitetään pääosin pedagogiselle informaattikolle lasten- ja nuortentiimin tuella. Henkilöstöressurssipula ja muut säästöt niukentavat kirjaston palvelutuotantoa. Lisäksi omatoimikirjaston käyttöönotto tulee lisäämään aluksi järjestelytyötä ja muuttamaan pääkirjaston rutiineja.

Kirjastossa työskentelevillä pitää olla erityistaitoina:

- kirjastoalan pedagogista osaamista
- tiedonhakutaitoja
- digineuvontataitoja
- aineistojen sisältöosaamista
- hankinta- ja kokoelmatyön osaamista
- tekijänoikeusosaamista
- kirjaston tietojärjestelmiin liittyvää osaamista
- (C-ajokortti kirjastoauton kuljettamiseen).

Näiden lisäksi tarvitaan yleisiä taitoja, joita ovat mm.:

- vuorovaikutus-, tiimityö- ja verkostoitumistaidot
- monikanavaisen asiakaspalvelun taidot
- viestintä- ja markkinointiosaaminen
- ICT-aidot
- digitaalisten aineistojen osaaminen
- työyhteisötaidot
- itseohjautuvuus
- johtamisosaaminen.

Osaamista on tarve ylläpitää ja kehittää etenkin kirjastoalan pedagogisessa osaamisessa, sisältötyössä, kokoelmatyössä, tiedonhaku- ja digineuvontataidoissa sekä monikanavaisessa asiakaspalvelussa. Tärkeimpinä keinoina ovat alueellisen kehittämiskirjaston ja Aluehallintoviraston tarjoama ilmainen koulutus sekä kollegiaalinen vertaistuki. Säästöt kuitenkin huonontavat myös koulutus- ja muita kirjastokentän osallistumismahdollisuuksia.

KIRJASTOPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HTV (palkallinen työpanos)					
Vakituiset	9,90	10,00	10,00	10,00	10,00
Määräaikaiset	1,06	-			
Yhteensä	10,96	10,00	10,00	10,00	10,00

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelujen hallinnonalan tehtävänä on järjestää kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita. Palvelujen järjestämistä ohjaavat laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019), liikuntalaki (390/2015) ja nuorisolaki (1285/2016). Tavoitteena on edistää vapaa-ajantoimintojen harjoittamista, niihin liittyvää kansalais-toimintaa ja sitä kautta kunnan asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Toiminnan kehittämistä toteutetaan kuntastrategian, valtakunnallisten linjausten ja paikallisten tarvekartoitusten mukaisesti, koko palvelualueen viestintää tehostetaan ja tehdään palveluita entistä helpommin saataviksi.

Liikuntapalveluiden perustehtävänä on luoda ja ylläpitää kuntalaisille liikuntamahdollisuuksia ja edistää siten kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Liikuntalain mukaisesti liikuntapalvelut järjestää ohjattua liikuntaa erityisesti sellaisille kuntalaisille, joilla on haastavaa osallistua yleisesti tarjolla oleviin liikuntaryhmiin. Liikuntaneuvontaa tarjotaan yli 12-vuotiaille, jotka liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän. Liikuntapalvelut tekee tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen, paikallisten järjestöjen sekä yli kuntarajojen muiden toimijoiden kanssa. Neljän taajaman liikuntapuistojen, sisäliikuntatilojen sekä ulkoilureittien kehittäminen jatkuvat suunnitelmien mukaisesti. Nämä alueet tarjoavat monipuolisia, edullisia, matalan kynnyksen liikumisen paikkoja kaikille kuntalaisille. Jatkossa tavoitteena on kehittää entistä helpommin käytettäviä ja nykyaikaisempia järjestelmä palvelujen tarjontaan. Liikuntapaikoilla pyritään ehkäisemään väärinkäytöksiä ja ilkeävaltaa aikaisempaa tehokkaammin.

Nuorisopalvelut uudistui merkittävästi vuoden 2024 aikana, kun kaikki kunnan nuorisotyö siirtyi yhte-näiseksi kokonaisuudeksi vapaa-aikapalveluiden alle. Nuorisopalveluiden tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia, tukea ja kehittää elämönhallinnan taitoja sekä kannustaa terveisiin elämäntapoihin. Nuorisotilatoiminnalla tuetaan nuorten vapaa-ajan toimintaa, päihitteettömyyttä, aktiivista osallistumista sekä tarjotaan nuorille turvallinen paikka vapaa-ajan viettämiseen. Koulunuorisotyötä toteutetaan nuorisoo-ohjaajien toimesta Laukaan kaikissa yläkouluissa sekä lukiossa, ja erityispainotus on Lievestuoreen yhte-näiskoulussa, jossa työskentelee oma kokoaikainen koulunuorisotyöntekijä hankerahoituksella. Koulujen kanssa tiiviissä yhteistyössä pyritään resurssien mukaan toteuttamaan myös pienryhmätoimintaa, jonka

tarkoituksena on tukea koulujen oppilashuollollisia toimenpiteitä. Etsivä nuorisotyö puolestaan auttaa alle 29-vuotiaita laukaalaisia nuoria, jotka ovat ilman opiskelu-, työkokeilu- tai työpaikkaa. Etsivä nuorisotyö jalkautuu nuorten toimintaympäristöihin. Nuorten työpajatoimintaa esitetään siirrettäväksi vuoden 2025 alusta vapaa-aikapalveluista osaksi työllisyyspalveluita. Tiivistä yhteistyötä jatketaan.

Kulttuuripalveluiden tavoitteena on edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää kulttuurin monipuolista saatavuutta ja kulttuuriperinnön ylläpitämistä sekä tarjota mahdollisuuksia kulttuurin eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen. Kulttuuripalveluilla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Kunnan kulttuuriohjelmaa toteutetaan valtuuston hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Talousarviossa on varattu resurssia kulttuurikoordinaattorin työpanokselle. Culture in Nature -hankkeen myötä edistetään Laukaan luontokulttuurikohteiden ja -matkailun kokonaisuutta.

Henkilöstösuunnitelma

Vapaa-aikapalveluissa työskentelee 17 vakituista työntekijää (16,5 htv) ja kuusi määräaikaista työntekijää (6 htv). Vakituisten ja määräaikaisen henkilöstön lisäksi vapaa-aikapalveluissa työskentelee lyhyemmissä työsuhteissa 4–8 osa-aikaista talovalvojaa nuorisotiloilla, 15–20 kesätyöntekijää sekä pieni määrä tunti-työntekijöitä liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalveluissa. Tunti- ja urakkapalkkojen osuus budjetissa on 55.000 euroa, mikä on 17.000 euroa vähemmän kuin vuonna 2024. Talouden tasapainottoimet ovat koskeneet erityisesti osa-aikaista henkilöstöä ja tuntityöntekijöitä, joita on jouduttu vähentämään.

Suurin muutos henkilöstössä tapahtuu Vattipajan toiminnan lakkauttamisen myötä. Kahden vakituisten ja neljän määräaikaisen työntekijän työsuhteet vapaa-aikapalveluissa päättyvät. Jatkossa työpajapalveluita suunnitellaan järjestettäväksi osana työllisyyspalveluita.

Palvelujen kehittämiseksi, muuttuviin tarpeisiin vastaamiseksi ja työn tehostamiseksi vapaa-aikapalvelujen henkilöstön työtehtäviä voidaan järjestellä uudelleen tehtävänimikkeitä ja työnkuvia muokkaamalla. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuripalveluiden koordinoinnille on edelleen suuri tarve. Talousarvioon on varattu määräraha määräaikaisen kulttuurikoordinaattorin palkkaamiseksi.

VAPAA-AIKAPALVELUT

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
HTV (palkallinen työpanos)					
Vakituiset	11,61	14,50	16,50		
Määräaikaiset	39,79	30,00	26,00		
Yhteensä	51,40	44,50	42,50	-	-

Kehittämisen painopisteet

Vapaa-aikapalvelujen kokonaisuudessa on vuonna 2025 kolme kehittämisen pääpainopistettä, jotka pohjautuvat kuntastrategian tavoitteisiin sujuvista arjen kuntapalveluista, palvelukulttuurin kehittämisestä ja kestävästä kuntataloudesta. Ensimmäisenä on nuorisopalveluiden sisällöllinen kehittäminen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joka palvelee laukaalaisia nuoria tarvelähtöisesti, vaikuttavasti ja suunnitelmallisesti sekä toimii palvelukokonaisuutena, jossa työntekijöillä on sujuva yhteistyö ja hyvä työskennellä. Toinen tavoite on kulttuuripalveluiden vahva kehittäminen uuden kulttuuriohjelman mukaisesti sekä Culture in Nature -hankkeen toimenpiteiden edistäminen. Kolmas tavoite on liikkumisohjelman laatimisen aloittaminen liikuntapalveluiden kehittämiseksi tulevana vuosina.

Palvelualueen yhteinen tärkein tavoite on viestinnän kehittäminen monipuolisemmaksi, kohdennetummaksi, ajantasaisemmaksi sekä paremmin kuntalaisten ja kunnassa vierailevien tarpeita vastaavaksi. Valtipajan lakkauttamisen myötä Vatti-nimikkeestä luovutaan ja keskitytään kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden profiiliin ja viestinnän kehittämiseen.

Kehitystyössä oleellista on henkilöstön osaamisen kehittäminen, osallisuuteen panostaminen, tiedolla johtaminen ja vaikutusten arviointi. Vapaa-aikapalveluissa kehitetään erityisesti systemaattista seuranta ja arviointia sekä palautteen keräämistä.

1.1.3 Toiminnalliset tavoitteet

Varhaiskasvatus

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
Palvelun tuottaminen sujuvasti ja sähköisten palvelujen ja työskentelytapojen kehittämisen edelleen.	Sähköisen asioinnin ja asiakasohjauksen kehittäminen osana sujuvan asioinnin kehittämistä ja kuntastrategian tavoitteita.	Asiakkailta ja henkilöstöltä kerätään säännöllistä palautetta erilaisin kyselyin. Palautepalvelun, asiakaskyselyjen ja päivittäisten kohtaamisten kautta tulleet palautteet ja niiden käsitteleminen.	Sähköisiä palveluja on kehitetty vuodesta 2020 alkaen. Uusia, työtä sujuvoittavia järjestelmiä on otettu käyttöön ja niillä on parannettu esimerkiksi henkilöstön työvuorosuunnittelua. Vuoteen 2024 mennessä varhaiskasvatuksen Efficca-järjestelmä poistuu käytöstä, ja järjestelmän korvaa EdLevo-sovelmus, joka tulee korvaamaan edellisen järjestelmän. Palveluprosessien tarkasteleminen, sujuvoittaminen ja kehittäminen. Kehittäminen jatkuu edelleen vuoden 2025 aikana.
Hyvinvoivat työyhteisöt, henkilöstön veto- ja pitovoiman kehittäminen	Hyvinvoiva henkilöstö laadukkaana varhaiskasvatuksen tuottajana. Henkilöstön jaksamisen ja työhyvinvoinnin edistäminen. Henkilöstön pysyvyyden turvaaminen ja henkilöstösaatavuuden parantaminen.	Säännölliset työhyvinvointikyselyt ja kehityskeskustelut. Palautteiden säännöllinen käsittely työyhteisö- ja koko varhaiskasvatuksen tasolla. Henkilöstön toteuttama itsearviointi osana oman työn kehittämistä.	Henkilöstön poissaolojen seuranta ja resurssin tarkasteleminen. Henkilöstön vaihtuvuuden minimoiminen ja veto- ja pitovoimatekijöiden kehittäminen. Riittävät resurssit ja toimiva varahenkilöjärjestelmä toiminnan ja laadun varmistajana.

<p>Palvelukulttuurin kehittäminen</p> <p>Lakisääteisen tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.</p>	<p>Keskiössä asiakas (lapsi, työntekijä, kuntalainen)</p> <p>Inklusiiviset varhaiskasvatuspalvelut ja lapsikohtaiset suunnitelmat ja tarvittaessa tuen palvelut.</p> <p>Tiivis yhteistyö esi- ja perusopetuksen välillä osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua.</p>	<p>Yksikkökohtaiset toiminta- ja kehittämissuunnitelmat.</p> <p>Asiakastyytyväisyyskyselyt teemoittain arvioinnin kohteiden mukaisesti.</p> <p>Henkilöstöltä kerättävä palaute, henkilöstön kehityskeskustelut.</p>	<p>Viime vuosina varhaiskasvatuksessa on tapahtunut paljon lakiin ja palveluntuotantoon liittyviä muutoksia ja uudistuksia. Tavoitteena on, että eri toimijoiden rooleja selkeytetään, palvelun sujuvoittamista kehitetään ja yhteistyötä vahvistetaan eri toimijoiden kanssa sekä varhaiskasvatuksen sisällä, että ulkoisten tahojen kanssa. Lapsikohtaisen tuen toimintamalleja kehitetään edelleen.</p>
Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso

Perusopetus

<p>Tuotamme ja kehitämme laukaalaisten palveluita vastuullisesti. Huomioimme pitkäkantoiset vaikutukset talouteen, asukkaidemme arkeen ja ympäristöön -</p>	<p><i>Osaamisen ja toimintamallien kehittäminen tuen tarpeissa olevien lasten osalta.</i></p>	<p><i>Oppilaiden poissaolojen seuranta</i></p> <p><i>Kouluterveyskysely</i></p> <p><i>Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen toiselle asteelle</i></p>	<p><i>Poissaolojen seurantajärjestelmä on käytössä ja sitä kehitetään.</i></p> <p><i>Hyvinvoinnin vuosikello on käytössä, tavoitetaso on, että hyvinvoinnin paraneminen näkyy kouluterveyskyselyssä ja koulujen omissa arvioinneissa.</i></p> <p><i>Peruskoulun päättäneiden tavoitetaso 100% sijoittuminen toiselle asteelle.</i></p>
<p>Välitämme henkilöstötämme ja kehitämme henkilöstökulttuuriamme</p>	<p><i>Osallistutaan työyhteisöhyvinvointikyselyyn.</i></p> <p><i>Toteutetaan edellisen työhyvinvointikyselyn pohjalta tehdyt toimitasuunnitelmat.</i></p> <p><i>Tuetaan johtamistyötä.</i></p>	<p><i>Työhyvinvointikyselyn tulokset verrattuna edellisiin tuloksiin.</i></p> <p><i>Toteutuneet toimenpideohjelmat.</i></p> <p><i>Palautekysely esihenkilöille johtamisen tuesta.</i></p>	<p><i>Lähtötaso: edelliset työhyvinvointikyselyn tulokset.</i></p> <p><i>Tavoitetaso: Parempi työhyvinvointi</i></p>

Lukio

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
<p>Positiivisesti ja palvelen:</p> <p>1) Tarjoamme lämminhenkisiä ja kannustavia kohtaamisia niin opiskelijoille kuin opettajille lukion arjessa.</p> <p>2) Työyhteisömme on rohkaiseva, myönteinen ja työntekijöitä arvostava.</p>	<p>1) Tavoitteeseen pyritään mm. siten, että opiskelijat saavat yliopiston tunne- ja vuorovaiikutuskoulutusta vuosittain.</p> <p>2) Tavoitteeseen pyritään kaikissa kohtaamisissa.</p>	<p>1) Opiskelijoiden kouluterveyskysely ja koulu koskevat palautekyselyt (määrälliset ja laadulliset kyselyt).</p> <p>2) Opettajille suunnatut vuosittaiset henkilöstökyselyt.</p>	<p>Pyritään säilyttämään toiminnasta saatu hyvä palaute (kohdat 1 ja 2).</p>

Kansalaisopisto

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite vuonna 2025	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
<p><i>Sujuvat arjen kuntapalvelut ja kestävä talous</i></p>	<p>Kurssitarjontaa monipuolisesti kouluikäisistä kaikenikäisiin aikuisiin aliedustetut ryhmät huomioiden.</p> <p>Laadukkaita ja kehittyviä opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia koko aikuisväestölle.</p>	<p>Asiakaspalaute, systemaattinen kurssiarviointi, toteutuneet yhteistyömuodot</p> <p>Asiakaspalaute, systemaattinen kurssiarviointi, toteutuneet yhteistyömuodot.</p>	<p>Asiakaspalautteen ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään seuraavan lukuvuoden ja opinto-ohjelman suunnittelussa.</p> <p>Laadukas ja monipuolinen kurssitarjonta eri ainealueissa kurssiarviointia hyödyntäen ja olemassa olevien yhteistyökumppaneiden kanssa. Kurssitarjonnasta tiedottaminen käytettävissä olevissa tiedotuskanavissa.</p>
<p><i>Hyvinvoivat työyhteisöt ja palvelukulttuurin kehittäminen</i></p>	<p>Hyvinvoiva, ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö laadukkaiden kansalaisopistopalvelujen tuottajana.</p>	<p>Säännölliset kehityskustelut ja yhteydenpito henkilöstöön, sekä säännöllisesti toteutetut (tuntiopettajien) palautekyselyt ja niiden tulosten arviointi.</p>	<p>Riittävät henkilöstö- ja koulutautumisresurssit sekä mahdollisuudet työhyvinvoinnista huolehtimiseen.</p>

		Koulutuksiin osallistuminen Kansalaisopiston kehittämissuunnitelma, ja tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma	
--	--	---	--

Kirjastopalvelut

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
Henkilökunnan jaksaminen parane: työhyvinvointi ja työssä jaksaminen parane Asiakastyytyväisyys paranee: Pyritään tarjoamaan laadukasta ja yhdenvertaista kirjastopalvelua resurssipulasta huolimatta Palveluverkkoselvityksen päätöksen mukaiset toiminnot	<i>Huolehditaan ennalakoivasti henkilökunnan jaksamisesta</i> <i>Saadaan vakiinnutettua pääkirjaston omatoimikirjaston toiminta</i> <i>Jäljelle jäävien vaihtoehtojen mahdollistama toiminnallinen ja vertailu ja kokeilu, uusien toimintamallien selvitys</i>	<i>Työhyvinvointikyselyt, arjen tilanteiden purku työyhteisössä, koulutukset</i> <i>Henkilöstö- ja aikaresurssin selvitys</i> <i>Resurssin riittävyys (henkilöstö / aika)</i>	<i>Pyrintään aiempaa parempaan työhyvinvointiin haastavassa tilanteessa. Tehtävien karsinta.</i> <i>Omatoimikirjasto toimii pääkirjastolla hyvin 6/2025</i> <i>Henkilöstökyselyt / asiakaskyselyt / arjen havainnointi</i>

Vapaa-aikapalvelut

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso

<p>Sujuvat kuntapalvelut ja kestävä kuntatalous:</p> <p>Sähköisten palvelujen ja viestinnän kehittäminen kustannustehokkaasti ja kuntastrategian mukaisesti</p>	<p>Sähköisten palvelujen kehittäminen osana sujuvaa asiakaspalvelua sekä järjestö- ja yritys-yhteistyötä. Monipuoliset ja riittävän kohdenetut viestintäkanavat palveluista tiedottamiseen, palautteen keräämiseen sekä asukkaiden osallistamiseen.</p> <p>Talouden aktiivinen seuranta</p>	<p>Arviointikyselyt ja asiakaspalautteet.</p> <p>Palautepalvelun käyttömäärät.</p> <p>Käyttöön otetut kulttuurin, liikunnan ja nuorisopalveluiden omat some-kanavat</p> <p>Nettisivujen ja some-kanavien kävijämäärät.</p> <p>Yksikköjen ja kuntatason toiminta- ja kehittämissuunnitelmat ja niiden seuranta ja arvioinnit</p> <p>Yksikköjen ja kuntatason toiminta- ja kehittämissuunnitelmat, talousarviot ja tilinpäätökset.</p> <p>Tilastoaineistot, tilojen käyttäjämäärät, tapahtumien kävijämäärät.</p>	<p>Lähtötaso: Vapaa-aikatoimen tilapalvelut ovat osin sähköistyneet, mutta edelleen osin paperin ja sähköpostin varassa. Vapaa-aikatoimen tiedotus on kapeahkoa, ei-systemaattista ja muutamien henkilöiden varassa sekä toteutuu Vatti-profiilin alla.</p> <p>Tavoitetaso: Vapaa-ajan tilapalvelut toimivat sähköisesti (pts). Vapaa-aikapalveluista (kulttuuri, liikunta, nuoriso) saa kohdennetusti ja monipuolisesti tietoa. Palvelualueen profiilia uudistetaan. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluilla on omat some-kanavansa. Kuntalaisilla, järjestöillä ja yrityksillä on useita palautteen antamisen ja osallistumisen tapoja.</p>
<p>Hyvinvoivat työyhteisöt ja palvelukulttuurin kehittäminen</p>	<p>Hyvinvoivat työntekijät, jotka tuottavat ja kehittävät monipuolisia laadukkaita vapaa-ajan palveluita kuntalaisille</p>	<p>Säännölliset työhyvinvointikyselyt ja kehityskeskustelut, palautteiden säännöllinen käsittely työyhteisössä.</p> <p>Asiakaspalautte, toteutuneet yhteistyömuodot, kehittämishankkeiden määrä ja niiden vaikuttavuuden arviointi.</p> <p>Tilastoaineistot, tilojen käyttäjämäärät, tapahtumien kävijämäärät, toiminnan määrä.</p> <p>Asiakaspalautteet ja kyselyt.</p>	<p>Kehittämistyön ja -hankkeiden avulla pystytään tekemään palveluita paremmin näkyväksi sekä osallistamaan kuntalaisia entistä paremmin toimintaan.</p>

1.1.4 Riskienhallinta

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelujen merkittävien kustannuserä ovat henkilöstökustannukset ja ne ovat suoraan riippuvaisia lasten ja perheiden palveluntarpeista ja näissä tapahtuvista muutoksista. Henkilöstön äkilliset

sairauspoissaolot tuottavat merkittäviä vaikutuksia toiminnan järjestämiseen arjessa. Riskienhallinnan tärkeimmät keinot ovat riittävän henkilöstömäärän turvaaminen, ennaltaehkäisevien toimintamallien hyödyntäminen lapsiryhmissä sekä ajantasaiset ennakointi- ja ennusteisiin perustuva varhaiskasvatuspaikkojen suunnittelu. Varhaiskasvatuksessa riskinä on palvelutarpeen kysynnän ennakoitua suurempi tarve, johon on vastattava varhaiskasvatuslain mukaisesti. Myös erilaiset poikkeustilanteet aiheuttavat riskejä toiminnan toteuttamiselle, koska palvelua on tuotettava poikkeavista olosuhteista huolimatta. Kokonaisuudessaan palveluntuottamisen edellytykset on turvattava ja pyrittävä minimoimaan riskejä, jotka aiheuttaisivat esteitä tai katkoksia palvelun tuottamiselle.

Lasten tuen tarve edellyttää usein myös pedagogisten keinojen lisäksi rakenteellisia järjestelyjä kuten henkilöstöresurssin tarkastelua. Tuen tarpeen äkillinen lisääntyminen aiheuttaa lisäresurssin tarpeen ja tämä aiheuttaa riskejä talousarviossa pysymiselle.

Perusopetuspalvelut

Perusopetuspalveluissa merkittävien kustannuserä ovat henkilöstökustannukset, ja ne ovat suoraan riippuvaisia annetun opetuksen määrästä. Usean vuoden ajan opetuksen määrä ja erityisesti erityisen tuen sekä oppilaiden ohjaajapalveluiden järjestäminen nykyisessä laajuudessa on ollut valtion kohdeavustuksien varassa. Tämän rahoituksen vähennyttyä toiminta tulee sopeuttaa vähenevään rahoitukseen. Riskienhallinnan tärkein keino on ajantasaiset oppilasennustetiedot, ja niihin perustuvat arviot opetusryhmien muodostamisesta ja annettavan opetuksen määrästä. Ennusteet on tehty keväällä 2024, ja ne perustuvat väestörekisterin syntyvyys- ja osoitetietoihin. Tiedot tarkistetaan keväällä 2025 ennen sivistyslautakunnan päätöstä lukuvuoden 2025-2026 opetusresursseista.

Oppilasmäärän muutokset liittyvät myös muihin suuriin kustannuseriin palvelujen ostoissa, kuten koulukuljetuksissa ja ruokapalvelukuluissa. Perusopetuspalveluissa jokaisen tulosityksikön esimies vastaa oman tulosityksikkönsä pysymisestä talousarvion raamissa ja seuraa toteumaa kuukausittain. Osana koko sivistystoimen talousseurantaa koonti perusopetuspalveluiden toteumaennusteesta tehdään neljännesvuosittain perusopetuksen suunnittelijan toimesta.

Toiminnallisesta näkökulmasta riskienhallinta perustuu ajantasaisiin ja säädösten mukaisiin turvallisuutta koskeviin suunnitelmiin. Osana koulujen toimintasuunnitelmia koulut raportoivat sivistyslautakunnalle vuosittain suunnitelmista ja niiden toteutumisesta.

Lukio

Lukiokoulutuksen järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisin on kuntatalouden tilanne. Taloudellinen tiukkuus näkyy lukiolaiselle siten, että valtakunnallisen opetussuunnitelman mukainen kurssitarjonta ei ole mahdollista ja oppiminen edellytykset isoissa ryhmissä ovat heikentyneet. Opetustarjonnan suppeus ja ryhmäkoot vaarantavat mm. lukiolaisen onnistumisen ylioppilaskirjoituksissa ja vaikeuttaa korkeakouluasteelle pääsyä.

Lukion opetussuunnitelma edellyttää myös tiivistä yhteistyötä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa, muiden koulutustarjoajien kanssa sekä yhteistyötä elinkeinoelämän ja työelämän kanssa. Mikään velvoitteista ei toistaiseksi täyty ilman vahvaa ulkopuolista rahoitusta.

Lukiolaki ja opetussuunnitelma korostavat oppimisen tuen ja erityisopetuksen velvoitetta sekä opinto-ohjauksen henkilökohtaistamista ja riittävyttä. Nämä velvoitteet on toistaiseksi pystytty täyttämään ulkopuolisella rahoituksella. Ulkopuolisen rahoituksen päättyessä kesällä 2025, niin oppimisen tuen kuin opinto-ohjauksen lisääntynyt tarve on välttämätöntä järjestää kunnan resursoimana.

Kuntatalouden tiukkuuden lisäksi koulutukseen liittyvistä riskeistä on syytä mainita mahdolliset koulu yhteisöä kohtaavat akuutit hätätilanteet ja uhat. Niihin valmistaudutaan opetushenkilöstöä ja opiskelijoita

perehdyttämällä. Myös mahdollisten epidemioiden vaikutuksista opetusjärjestelyihin ja ylioppilaskirjoitusten koejärjestelyihin tiedotetaan kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla.

Kansalaisopisto

Kansalaisopistossa talouden säästötoimet aiheuttavat sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Taloudellisia riskejä ovat opetustuntimäärän vähenemisestä aiheutuva valtionosuuden väheneminen sekä pienemmät kurssimaksutuotot. Keskeinen taloudesta johtuva toiminnallinen riski on kurssitarjonnan muuttuminen ns. stabiiliksi vakiintuneiden kurssien tarjonnaksi, minkä myötä opiston rooli harrastus- ja hyvinvointia edistävänä ja ennaltaehkäisevänä toimijana heikentyy, ja kuntalaisten mahdollisuudet elinikäiseen oppimiseen ja hyvinvoinnista huolehtimiseen heikentyvät. Riskejä pyritään hallitsemaan suunnittelemalla mahdollisimman monipuolinen kurssitarjonta käytettävissä olevilla resursseilla.

Kansalaisopiston toiminnan järjestämiseen keskeisesti vaikuttavia muita riskejä ovat äkilliset kriisi- ja uhkatilanteet ja niihin varautuminen. Riskejä pyritään hallitsemaan tiedottamalla ja ohjeistamalla poikkeus-tilanteen toimintatavoista sekä mahdollisuuksien mukaan varautumalla mm. etäopetukseen siirtymiseen. Henkilöstölle pyritään tarjoamaan koulutusta toiminnassa tapahtuvien muutosten haltuunottoon.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisimmät on kuntatalouden tiukkuus, talouden tasapainottamistoimenpiteet ja muutosten aiheuttama vaikeus arvioida tulevia seurauksia riittävällä tarkkuudella. Tilanne aiheuttaa sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä.

Kunnan kokonaistalouden pitkittynyt heikko tilanne aiheuttaa riskin strategisten tavoitteiden toimeenpanolle, vapaa-aikapalveluiden järjestämiselle tavoitteiden mukaisesti sekä vastuullisten ja tulevaisuuskeskävien päätösten tekemiselle.

Todella merkittävä taloudellinen ja toiminnallinen riski liittyy Vattipajan toiminnan lakkauttamiseen ja samanaikaisesti suunniteltuun liikuntapaikkojen hoidon yhtiöittämiseen. Vattipajalla on ollut merkittävä vaikutus paitsi vapaa-aikapalveluiden tuottamisen kokonaisuuteen, myös muiden kunnan hallinnonalojen tukitoimintoihin. Vattipajan lakkauttamisen toimenpiteen tarkkoja seurauksia ja vaikutuksia on vaikea arvioida. Vaikutukset voivat konkretisoitua lisääntyvinä kuluina jollain muulla hallinnonalalla tai muutoksina muiden palvelualueiden tarjonnassa.

Henkilöstön jaksaminen jatkuvassa muutostilanteessa ja epävarmuudessa on yksi suurimmista uhista, samoin henkilöstön kyky lähteä toteuttamaan tarvittavia uudistuksia. Taloudellisia riskejä pyritään ehkäisemään aiempaa tarkemmalla talouden seurannalla ja normaalia tiheimmällä arviointisyklillä. Henkilöstölle tarjotaan tukea toiminnassa tapahtuvien muutosten haltuunottoon, työhyvinvointia tuetaan, osallisuutta ja työnteonmuotoja kehitetään sekä sisäistä viestintää edistetään.

Supistamiset liikunta- ja nuorisopalveluissa sekä Vattipajan lakkauttaminen nyky muodossaan vähentävät kuntalaisten lähipalveluja ja voivat potentiaalisesti lisätä kuntalaisten eriarvoisuutta. Toimintoihin osallistuminen voi muuttua yhä enemmän riippuvaiseksi omasta aktiivisuudesta ja/tai varallisuudesta. Erityistä tukea tarvitseville tai muutoin haastavissa tilanteissa oleville lapsille ja nuorille ei ole saatavilla riittävästi tukea tai ammattilaisten apua ja ohjausta erityisesti vapaa-ajalla. Erityisryhmiin kuuluvista kuntalaisista kaikki tukea tarvitsevat eivät jatkossa pääse liikuntaryhmiin, koska ryhmiä ei pystytä järjestämään kysyntään nähden riittävästi. Vattipajan lakkauttaminen supistaa työpajatoiminnan tarjontaa merkittävästi, vaikka työpajatoimintaa tarjotaan jatkossa muussa muodossa osana työllisyyspalveluita. Nuorisotyön resurssit eivät riitä aiempaan tapaan ennakoivaan työhön, nuorten turvalliset ajanviettopaikat vähenevät ja ohjattu matalan kynnyksen toiminta vähenee. Riskinä on muun muassa lisääntyvä pahoinvointi, yksinäisyys, häiriökäyttäytyminen, ilkivalta, väkivalta ja syrjäytyminen.

Palvelutoiminnan riskejä pyritään hallitsemaan monialaista yhteistyötä edistämällä, järjestötoiminnan vahvalla tukemisella, seurannan ja arvioinnin työkaluilla, tarvekartoitusten kehittämällä sekä viestintään panostamalla.

1.1.5 Investoinnit

Koulujen ja päiväkotien piha- ja leikkivälineiden kunnostukseen ja hankkimiseen on varauduttu niin, että investoinniksi vuodelle 2025 esitetään 30.000 euroa.

Tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön kehittämistä tuetaan investoimalla laitehankintoihin. Tavoitteena on taata Laukaan kunnan oppilaille ja opetustoimen henkilöstölle tasa-arvoiset ja ajanmukaiset mahdollisuudet oppia ja kehittää tieto- ja viestintätekniikan taitojaan opetussuunnitelman mukaisesti ja hyödyntää digitaalisia oppimisympäristöjä sekä työvälineitä. Tieto- ja viestintätekniikan investoinniksi vuodelle 2025 esitetään 50.000 euroa.

Varhaiskasvatuksella ei ole vuodelle 2025 tiedossa olevia suurempia investointeja. Päiväkotiyksiköiden toiminnalliset muutosesitykset pitävät sisällään kiinteistöihin liittyviä parannus- ja korjaustoimenpiteitä, kuten kiinteistöjen viilennystarpeita. Ilmaston lämpenemisestä johtuen kiinteistöjen viilennystarpeet ovat viime vuosina lisääntyneet, ja aiheuttavat haittaa toiminnan toteuttamiselle sekä lasten että henkilöstön näkökulmasta.

Leppäveden liikuntapuistossa toteutetaan tekojääradan jäädytyskoneiston ja sen tarvitseman sähköliittymän hankinta. Lisäksi liikuntapuistossa tehdään viimeistelytyötä sekä parannetaan opastuksia ja turvallisuutta. Vapaa-aikapalveluiden kohdentamattomalla määrärahalta toteutetaan vuosittain erillisen suunnitelman mukaisesti pienkohteita ja perusparannuksia sekä vastataan äkillisiin investointitarpeisiin esimerkiksi säätuhojen, rikkoutumisten tai muiden ennakoimattomien tapahtumien vuoksi.

1.1.6 Tunnusluvut

Tunnusluvut: Varhaiskasvatus	TP2022	TP2023	TA/M2024	TA2025
0-6 vuotiaat lapset kunnassa. Kuntarekisteri –Efficatietojärjestelmä	1518	1420	1450	1450
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä *	1027	1012	1020	1015
- % 0-6 vuotiaista	67,6%	71%	70%	70%
- kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	555	611	608	616
- yksityisessä ostopalveluissa	41	36	38	34
- palvelurahalla	431	365	351	350
Esiopetus yhteensä	208	185	183	190
- kunnallisessa esiopetuksessa	107	113	112	120
- yksityisessä ostopalvelussa	8	6	6	5
- palvelurahalla esiopetuksessa	93	66	65	65
Kerhotoiminta 2-5v, palveluraha	60	47	5	-
Lasten kotihoidon tuki, lapsia 31.12	206	229	240	120
Muille kunnille myytävät varhaiskasvatuspaikat	8	13	15	13
Muilta kunnilta ostetut varhaiskasvatuspaikat	7	3	5	6

Tunnusluvut: Perusopetus	TP 2021	TP 2022	TP 2023	TA/M 2024	TA 2025
Perusopetuksen oppilasmäärä luokat 1-9	2822	2842	2873	2820	2680
Vuosiviikkotunnit	5078	5303	5433	5233	5168
Koulujen esiopetuksen oppilaiden määrä	94	87	42	40	40

Esiopetuksen kustannukset euroa/esiopetuksen oppilas	6941	8970	16366	11820	8951
Kuljetusoppilaiden määrä	959	1018	986	980	960
Koulukuljetuskustannukset euroa / kuljetusoppilas	1792	1799	2104	2173	2278
Kiinteistömenot euroa / oppilas	2098	2979	2326	3646	3941
Ruokapalvelumenot euroa / oppilas	590	588	663	701	726
Vuosiviikkotuntien määrä/oppilas	1,80	1,85	1,89	1,86	1,92
Kustannukset / vuosiviikkotuntia	5813	4859	5311	6248	6409
Perusopetuksen kustannukset euroa / oppilas	9029	9189	10045	12113	12177

Tunnusluvut: Lukio	TP2021	TP2022	TP2023	TA/M2024	TA2025
Opiskelijakohtaiset kustannukset					
Lukion opiskelijat	269	281	286	289	290
Kaksoistutkinnon suorittajat (Poken opiskelija)				11	~20
					yht. ~310
Kurssien määrä (kokonaisuus)	385	419	412	400	412
Kurssit/lukion opiskelija	1,43	1,49	1,47	1,38	1,42
Kiinteistömenot/lukion opiskelija	2315	2566	2498	3775	3952
Ruokapalvelumenot/lukion opiskelija	398	442	488	526	562
Kustannukset euroa/lukion opiskelija	8252	8556	8906	10402	11858

Tunnusluvut: Kansalaisopisto	TP 2023	TA 2024	TA 2025
-------------------------------------	---------	---------	---------

Vaikuttavuusnäkökulma			
Opetustuntien määrä	6258	5300	5300
Kurssilaisten määrä (brutto)	2904	2350	2200
Asiakasnäkökulma			
Opintoryhmien määrä	259	200	180
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	11	12	12
Prosessinäkökulma			
VO=valtiosuus (valtiosuustunnit)	295 393	250.000	250.000
Käyttökustannukset/ opiskelija (VO huomioiden)	158 (56)		
Kustannukset/oppitunti (VO huomioiden)	73 (26)		
Taiteen perusopetus			
Vaikuttavuusnäkökulma			
Opetustuntien määrä	656	600	600
Kurssilaisten määrä	212	190	190
Asiakasnäkökulma			
Opintoryhmien määrä	21	19	19
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	10	10	10
Prosessinäkökulma			
Käyttökustannukset/ opiskelija	70		
Kustannukset/oppitunti	23		

Tunnusluvut: Kirjastopalvelut	TP2023	TA2025
Kirjastokäynnit	150100	200 000
Aukiolotunnit	15 976	18 000
Lainaustapahtumat	323 094	500 000
Lainaajat	6666	6700

Lainat / asukas	17	18
E-aineistojen käyttökerrat	47 993	50 000
Ryhmiä opetustunnit (ennen käyttäjäkoulutusten määrä)	143	90
Tapahtumat	152	50
Kirjastoaineisto, kpl	99 068	99 000
Vuosihankinta, kpl	4102	3500
Bruttomenot / asukas (€)	54	66
Aineistomenot / asukas (€)	5	5

Tunnusluvut: Vapaa-ajan palvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Vapaa-ajan palvelut			
Henkilökunta: vakinaiset	10,5	14,3	16,5
Määräaikaiset: nuorisotalon kerho-ohjaajat, iltavalvojat, latujen ajajat, liikunnanohjaajat	36,72	30	26
Kesätyöntekijät, uimaopettajat, leiri- ja urheiluohjaajat	48	30	30
Järjestö avustukset/määrä	26	30	32
Jaetut avustukset (€)	98.000	90.000	90.000
Terveysliikunta: osallistuneet/määrä	13 640	12 000	12 000
Leirit: osallistuneet/määrä	572	300	250
Uimakoululaiset, urheilu- ja kerhotoiminta/käyntikerrat sekä kyläillat ja järjestöpalaverit	2461	1500	1500
Vapaa-ajan tilapalvelut			
Liikuntasalit: käyttövuorot/viikko	289	320	340
Kuntosalit: käyntikerrat/vuosi	41 722	30 000	32 000
Multamäen leirikeskus: käyttöpäivät/vuosi	195	310	320

Nuorisopalvelut			
Nuorisotalot: käyttökerrat/nuorisotoiminta/vuosi	7 650	8000	8000
Käyttökerrat, muut/vuosi	2 642	800	800
Kulttuuripalvelut: osallistuneet / määrä			12 000